

PROFESOR JAN ADAM ZURZYCKI

27 lipca 1984 zmarł w Krakowie profesor zwyczajny Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk, członek zagraniczny Niemieckiej Akademii Nauk Przyrodniczych „Leopoldina”, uczony o światowej sławie, Jan Zurzycki. Jego niespodziewana, przedwczesna śmierć w wyniku rozległego zawału serca pogrążyła w głębokim żalu społeczność naukową w Polsce. Uniwersytet Jagielloński, z którym profesor Zurzycki był związany od 1945 r. poniósł niepowetowaną stratę.

Profesor Zurzycki całe swe życie poświęcił nauce, badaniom naukowym, nauczaniu i kształceniu młodych kadr naukowych, a także organizowaniu życia naukowego w skali krajowej i międzynarodowej. Urodził się w Krakowie 10 lutego 1925 i tutaj zastał Go wybuch II wojny światowej. Zmuszony przerwać naukę w IV Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym, uczył się nadal w Liceum Budowy Maszyn, a od marca 1943 r. rozpoczął pracę w Krakowskiej Fabryce Maszyn „Zieleniewski i Fitzner-Gamper”. Po wyzwoleniu Krakowa w 1945 r. rozpoczął studia na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Jagiellońskiego, które ukończył już w 1948 r., uzyskując dyplom magistra filozofii z zakresu przyrody.

Pracę dydaktyczną rozpoczął w kwietniu 1947 r., będąc jeszcze studentem, a w roku 1948 objął stanowisko asystenta w Katedrze Fizjologii Roślin U. J., kierowanej przez prof. Franciszka Górskiego. Stopień doktora nauk przyrodniczych uzyskał w 1950 r., mając 25 lat. W 1956 r. został powołany na stanowisko docenta, a w 1963 r., gdy miał zaledwie 38 lat, Rada Państwa nadała Mu tytuł profesora nadzwyczajnego.

W roku 1967, po przejściu na emeryturę prof. Górskiego, objął kierownictwo Katedry Fizjologii Roślin, przekształconej w 1970 r. w Zakład

Fizjologii Roślin IBM UJ, którym kierował do ostatnich dni swego życia. W roku 1969 prof. Zurzycki został powołany na członka korespondenta Polskiej Akademii Nauk; w 1971 r. otrzymał tytuł naukowy profesora zwyczajnego; w 1977 r. był wybrany na członka zagranicznego Niemieckiej Akademii Nauk Przyrodniczych „Leopoldina”, a w 1980 r. na członka rzeczywistego Polskiej Akademii Nauk.

W latach 1954-1970 prof. Zurzycki wykładał w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie, gdzie zorganizował Zakład Fizjologii Roślin, którym w tym okresie kierował.

W latach 1969-1971 był współorganizatorem Instytutu Biologii Molekularnej, a od 1972 r. był jego pierwszym dyrektorem.

Poza Instytutem prof. Zurzycki pełnił rozliczne funkcje w Uniwersytecie Jagiellońskim, m.in. jako prodziekan, prorektor, członek Senatu i wielu Komisji Senackich. Był przez wiele kadencji członkiem Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej ds. Kadry Naukowej, Rady Głównej i Zespołu Dydaktyczno-Wychowawczego przy Ministerstwie Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Koordynował problemy węzłowe i między-

resortowe, związane z fizjologią roślin. Działal w licznych zagranicznych i krajowych Towarzystwach Naukowych, organizował wiele międzynarodowych i krajowych zjazdów i sympozjów naukowych. Był członkiem i przewodniczącym Rad Naukowych kilku instytutów naukowych, redaktorem bądź członkiem redakcji 6 międzynarodowych czasopism naukowych.

Prof. Zurzycki był odznaczony przez Radę Państwa Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim i Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, tytułem Zasłużonego Nauczyciela PRL, a także wielokrotnie nagradzany nagrodami ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki oraz sekretarza naukowego Polskiej Akademii Nauk.

Nie sposób wymienić wszystkich zaszczytnych i odpowiedzialnych funkcji oraz wszystkich dokonań prof. Zurzyckiego. Światową sławę przyniosły prof. Zurzyckiemu studia nad zagadnieniami z zakresu fotobiologii. Jego zainteresowania naukowe koncentrowały się głównie na analizowaniu zależnego od światła zachowania się chloroplastów w komórkach roślinnych. Jego klasyczne już, ilościowe badania przemieszczania się chloroplastów, rozpoczęte na początku lat pięćdziesiątych, wzbudziły zainteresowanie tym problemem w licznych pracowniach zagranicznych, gdzie do dziś są intensywnie rozwijane. Opublikował ok. 70 prac doświadczalnych, kilkanaście artykułów przeglądowych. Był redaktorem i współautorem podręcznika „Fizjologia roślin”, wyróżnionego nagrodą I stopnia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki oraz autorem i współautorem kilku opracowań monograficznych. Pod kierunkiem prof. Zurzyckiego 14 Jego uczniów obroniło prace doktorskie, 5 zaś uzyskało stopień doktora habilitowanego i 1 — tytuł profesora nadzwyczajnego.

Profesor Zurzycki był wybitnie i wszechstronnie uzdolnionym uczonym, dydaktykiem, wychowawcą młodej kadry naukowej i organizatorem życia naukowego. Przede wszystkim był jednak uczonym i nauczycielem z głębokiego powołania. Praca badawcza była Jego pasją. Źródłem Jego największych radości były nie zaszczyty i wysokie godności, ale eksperymenty naukowe, w których starał się rozszerzać wiedzę o żywych organizmach. Wszystkie Jego prace odznaczały się swoistym pięknem, jasnością logiczną i mistrzostwem w zaplanowaniu i przeprowadzeniu eksperymentu naukowego. Sam budował i konstruował prototypową aparaturę naukową. Prace prof. Zurzyckiego były nie tylko powszechnie znane i często cytowane w światowej literaturze naukowej i w zagranicznych podręcznikach, ale i budziły powszechny podziw.

Wspaniałe wykłady prof. Zurzyckiego, zawsze starannie przygotowane, niezależnie czy wygłaszane dla grona specjalistów, czy dla studentów lub uczniów szkół średnich, na zawsze pozostaną w pamięci tych, którzy mieli szczęście ich słuchać.

Prof. Zurzycki nigdy nie narzucał nikomu swego zdania, a uczył innych swoim przykładem i mądrą radą. Dla każdego, kto zwracał się do Niego o pomoc, znajdował czas, aby go wysłuchać i mu poradzić. Był nie tylko Mistrzem i Nauczycielem wielu pokoleń biologów, ale dla wielu z nich był serdecznym i oddanym przyjacielem. Mimo swej wielkości był człowiekiem niezwykle bezpośrednim, obdarzonym wielkim poczuciem humoru. Sylwetka prof. Jana Zurzyckiego — jako uczonego i człowieka całkowicie oddanego nauce i Uniwersytetowi Jagiellońskiemu — pozostanie wzorem dla tych, którzy mieli szczęście znać Go osobiście, a także dla przyszłych pokoleń badaczy przyrody.

Włodzimierz Korohoda